

Medlemsblad för Svensk-Lettiska Föreningen

Nr 2 (5) 1996, maj

Ordförande: John Crafoord, tel 08/759 08 19

Redaktion: Rune Bengtsson, Bäckgårdsvägen 39 I, 143 41 VARBY,

tel 08/740 42 53, 782 26 37, fax 782 26 41, e-post rune.bengtsson@prv.se

Postgiro 94 86 93-7

Bäste medlem

Sommaren närmar sig och jag hoppas att många av er får tillfälle att besöka Lettland. Ett alternativ är att följa med oss på vår medlemsresa första veckan i augusti (för upplysningar ring Astrid Sköldebring, tel 0176-181 36 (hem), 0176-576 30 (arbete)). Självt hade jag förmånen att tillbringa de första veckorna i maj i Lettland, just när våren kom. Jag kunde riktigt se hur träden slog ut. Det blev många turer ut på landet i olika riktningar från Riga. "Ursäkten" för de olika resorna var att jag skulle fotografera järnvägsstationer men det gav mig också rika tillfällen att se byar och småsamhällen. Och mängder med storkar. Enbart nöjet att få se denna ståtliga fågel är värd en resa!

En kväll under mitt besök höll Förbundet Lettland-Sverige i Riga ett styrelsemöte och jag blev inbjuden till det. Jag berättade kort om vår verksamhet och därefter övergick mötet till att planera det omfattande programmet "Svenska kulturdagar i Lettland" som genomfördes i mitten av maj i Riga, Cēsis, Valmiera och Talsi.

Styrelsens medlemmar har varit aktiva i svensk-lettiska sammanhang även utanför föreningens ram. Så har t ex Maija Grinbergs varit medförfattare i ett nyss utkommet svensk-lettiskt, lettiskt-svenskt lexikon och Astrid Sköldebring har varit behjälplig i kontakterna mellan Ungurmuiža och Svenska föreningen för byggnadsvård rörande byggnadsvårdsläger i augusti. Hon tog även hand om en stor delegation från Rūjiena som besökte vänorten Norrtälje.

Med detta medlemsblad följer ett inbetalningskort för medlemsavgiften. Avgiften är oförändrad 100 kr för enskild och 500 kr för organisation. Värva gärna nya medlemmar! Vi behöver bli fler.

Rune Bengtsson

Rapport från årsmötet

Onsdagen den 10 april hölls årsmöte i Svensk-lettiska föreningen. Lokalen var Polska institutet på Östermalm i Stockholm. Ett trettiotal personer var närvarande, många av dem med aktivt intresse för hjälpverksamhet till Lettland eftersom den efterföljande diskussionen hade biståndsarbete som tema. Mer därom i en separat artikel.

Årsmötesförhandlingarna leddes av föreningens ordförande John Crafoord. Det gångna årets verksamhet lades med godkännande till handlingarna och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Därefter förrättades val. Till styrelsen omvaldes Astrid Sköldebring och Maija Grinbergs samt nyvaldes Inga Lagerquist. Kvarstår i styrelsen sedan förra året gör John Crafoord, Rune Bengtsson, Anita Lackberg och Pär-Ola Folcker. Till revisorer valdes Torsten Björkman och Hans Lagerquist och till valberedning Sigge Malm, Tryggve Ericson och Juris Kronbergs. Medlemsavgiften är även fortsättningsvis 100 kr för enskild medlem och 500 kr för organisation, kommun o d. På förslag av styrelsen ändrades föreningens ändamålsparagraf (§2) till att lyda: "Föreningen skall genom information och opinionsbildning stödja Lettland, främja kontakter mellan Sverige och Lettland samt verka för ökad kunskap och förståelse för Lettland".

Järnvägsstationen i Asari i Jürjala, en av ett 70-tal lettiska stationer som detta blads redaktör lyckades förevisa under några vackra majdagar.

Förbundet Lettland-Sverige

Det var år 1989 som några tiotal människor, intresserade av svensk kultur, samlades och återuppväckte Förbundet Lettland-Sverige till nytt liv. I dag omfattar Förbundet ca 150 medlemmar.

Förbundet Lettland-Sverige är en självständig, oavhängig organisation. Dess viktigaste uppgift består i att främja mångsidiga förbindelser mellan Lettland och Sverige inom kultur, ekonomi och andra områden. Varje år organiserar vi språkkurser och möten med svenska specialister. Vi hjälper till med att arrangera olika slags seminarier och konferenser. I regel deltar också de svenska specialister som är verksamma i Riga.

Under några år har Förbundets traditioner utvecklats. Vi brukar samlas den 30 april varje år för att fira Valborgsmässoafton, vi är tillsammans den 13 december i väntan på Lucia, ljusets symbol, vi samlas också den 6 juni. Även Svenska Klubben har grundats redan 1994 och sammanträden har börjat äga rum. Lettlands landsbygd och städer bevarar många minnesmärken från flydda tider. Med tanke på detta har vi börjat med utflykter till Lettland-svenska orter.

1994 började vi en vacker tradition - svenska visdagar. I år organiserades i maj svenska kulturdagar i Riga, Valmiera och Cesis.

Både unga och gamla deltar i Förbundets verksamhet, såväl studerande som personer som arbetar inom kulturlivet. Förbundet är öppet för alla som är intresserade av svensk kultur samt av Lettlands och Sveriges nuvarande förbindelser.

Vår nuvarande kontaktadress är:

Nordiska biblioteket
Basteja bulvaris 14
LV-1050 RIGA

Kontakttelefon/Fax

(+371 2) 278 756, ordförande Lidija Treigute
(+371) 7 216 001, informatör Silvija Danielsone (arb)
(+371 2) 571 181 (bost)

e-post

gedrovic@acad.latnet.lv

Ny lag försvårar mottagande av hjälpsändningar

Den 1 april i år träder en ny lag och Ministerkabinettets bestämmelser utfärdade den 12 mars om redovisning av hjälpsändningar i kraft. Tullmännen, som noga följde dessa bestämmelser, kvarhöll i Meitenes tullstation gåvan från den svenska organisationen Baltikumhjälpen till Baldones psykoneurologiska barnhem, Rigas 8:e grundskola och medicinsällskapet "Vesels".

Siegerist* får införa hjälpbananer men nej till skola för begagnade bänkar
Ministerkabinettets bestämmelser specificerar vilka varor får införas med hjälpsändningar till Lettland. Baldones psykoneurologiska barnhem vars barn skulle behöva blöjor och rullstolar, får enligt Ministerkabinettets bestämmelser inte motta sådana saker. Inte heller skolor är medtagna i listan över mottagare av hjälpsändningar, och bestämmelserna medger ej att tavlor och skolbänkar tas in i Lettland, medan Siegerists Folkrörelse för Lettland*, Silarozes Lettlands Nykterhetsförening och andra allmänna organisationer får ta emot hjälpsändningar.

Svenska välgörare hamnar i en obehaglig situation
Den svenska ideella föreningen "Baltikumhjälpen" skickar sedan fyra år hjälpsändningar till flera institutioner i Lettland och deras eldsjälur var obehagligt överraskade av det påtvingna dröjsmålet vid den lettiska gränsen. Den här gången var det gymnasielärare att transportera gåvorna genom Polen och Litauen. På den ena gränsen var de tvungna att betala 167 dollar till tulltjänstemännen, på Litauens gräns - ca 150 dollar. "De våra begärde inte pengar men de släppte inte över gränsen. Hatten av! - de följer bestämmelserna. Sådan är lagen, men om den är rätt är en annan fråga," sade en av hjälpsändningens mottagare, sällskapet "Vesels" chefsläkare Dzintra Beikerte, sin mening till *Vakara Ziņas*. Hon var orolig för att de svenska chaufförerna och sändningens medföljare inte skulle hinna till Estland till lördagen och förlora sina beställda biljetter. Bilen med hjälpsändningarna var kvar på Meitenes gränstation sedan natten till 16 april. Troligen skulle bilen ha blivit kvar ännu längre om inte finansministeriets tjänstemän, efter mottagarnas enträgna begäran, hade ordnat dispens för införande av sändningen och med en bunt nödvändiga dokument kommit till gränssstationen.

Lagen kräver beräkning av gåvornas värde
Svenskarna som har skänkt till Lettlands barn kan inte förstå att den lettiska staten kräver att man anger gåvornas värde. Ställföreträdande direktören för Baldones psykoneurologiska barnhem Helmuta Nezinis antar att tjänstemännen på så sätt vill spara statens medel. För två år sedan skänkte svenskarna en traktor till barnhemmet. Nästa år ville barnhemmet skaffa bil för medel som staten hade budgeterat för ändamålet. Det blev nu inte möjligt då man drog av traktorns värde - 2200 LVL från kontot. "Det är absurt", säger en bitter Helmuta Nezinis. "Det kanske kommer en dag, då man inte får råd att ta emot gåvor. Vi är inte så rika att vi kan tacka nej till gåvor", menar ställföreträdande direktören för Baldones psykoneurologiska barnhem.

Översättarens kommentar:

* Siegerist (Zigerists), en kontroversiell lettisk politiker med tyskt påbrå. Hans parti fick stora framgångar i fjolårets val sedan han under de senaste åren hade skänkt mycket mediciner och annan hjälp till obemedlade och lovat guld och gröna skogar under valrörelsen.

Översättning: *Elmars Purinš*

Engagerat möte om hjälpverksamhet

I anslutning till föreningens årsmöte den 10 april hölls en diskussion om hjälporganisationers och enskildas problem och glädjeämnen när det gäller arbetet med att hjälpa och stödja Lettland på olika sätt. Styrelseledamoten Anita Lackberg hade gjort ett jättejobb med att intressera företrädare från olika organisationer att närvara. Och hon hade verkligen lyckats; ett 15-tal olika organisationer var representerade, alltifrån Lion's i Norrköping, VM-travarna i Möklinta till Vänortsföreningen Lidingö-Saldus. På samma sätt hade ordföranden John Crafoord inte sparat på krutet när det gällde att förmå någon biståndsansvarig från SIDA eller UD att närvara vid mötet. Denna ambition visade sig dock omöjlig att uppfylla. Varför, kan man fråga sig. Är det inte myndigheters och politikers skyldighet att i en demokrati ställa upp när skattebetalarna vill ställa frågor och kanske till och med anser sig ha goda råd att komma med?

En nyhet som framkom på mötet var, att Lettland har infört restriktioner på såväl vilka varor som räknas som humanitär hjälp som vilka organisationer i Lettland som är godkända mottagare. Föreningen skall arbeta för att listor på godkända varor och organisationer kommer att finnas tillgängliga på svenska språket, lämpligen genom lettiska ambassadens försorg.

Ett förslag framkom om att försöka ordna någon form av samarbete mellan hjälporganisationer med t ex en "bytesbank"; någon har en tandläkarstol men ingen mottagare för den, någon annan har ledig kapacitet i en transport osv.

En skrivelse med anteckningar från mötet kompletterat med korta presentationer av de olika organisationerna skall sammanställas och tillställas biståndsminister Pierre Schori.

Liten lettisk språklektion: Hälsningsfraser

Labdien	God dag
Labrīt	God morgon
Labvakar	God kväll
Ar labu nakti	God natt
Sveiks, sveika, sveiki	Hej
Uz redzēšanos	På återseende
Atā	Hej då

Föreningens tidiga historia

I föreningens strävan att hitta sina former för framtiden ingår även att studera vad som har varit. Den nuvarande svensk-lettiska föreningen som höll sitt bildande möte den 14 februari 1991 hade en föregångare under mellankrigstiden. Ur den jubileumsskrift som sammanställdes vid föreningens 10-årsjubileum 1935 hämtar vi följande informationer:

Svensk-lettiska föreningen (ibland omnämnd som Svensk-lettiska föreningen i Stockholm) bildades den 17 april 1925. Bland föreningens hedersledamöter märks Sveriges ärkebiskop Nathan Söderblom samt höga lettiska diplomater i Sverige. De aktiviteter som föreningen sysslade med under de första åren var bl a följande:

- 1925: Mottagandet av en lettisk sångkör
Firandet av Lettlands nationaldag 18 november
- 1926: Besök av åtta lettiska scoutförband
18 novemberfirande på Grand Hotel
- 1927: Sörgudstjänst öven president Čakste
Exkursion till Lettland (Riga, Sigulda, Jelgava m fl platser)
Utställning av lettisk konst på Konsthuset
- 1928: Besök av författaren Jānis Rainis
Förverkligandet av ett svenskt lektorat vid Rigas universitet
- 1929: Statsbesök av president Zemgals, mottagning i Grand Hotel med 400 deltagare
Studieresa för ett 30-tal lettiska studenter och akademiska lärare
Föredrag om Lettlands äldre historia på nationaldagen
- 1930: Många lettiska turister på Stockholmsutställningen
Besök från Rigas universitets teknologiska fakultet
Lettiska flottans besök i Stockholm
- 1931: Lettisk utställning i Nordiska museet
Om lettisk musik vid nationaldagsfirandet
- 1932: Föredrag av Birger Nerman om "Svenska vikingavägar vid Östersjön"
- 1933: Föredrag om de baltiska staternas tillblivelse
- 1934: Lettisk industrimässa i Ostermans bilhall
Föredrag av professor Balodis
- 1935: Fest med övriga svensk-baltiska föreningar
Mottagande av baletten vid operan i Riga.

Tidsandan är väl möjligen en annan idag än på 20- och 30-talen, men inriktningen och omfånget på verksamheten tycks ändå vara tämligen lika nu och då.

Vackra saker

"Vackra saker" heter en liten nyöppnad butik som säljer konsthantverk från Lettland. Här kan man hitta traditionell lettisk keramik, glaserade krukor, byttor, vaser och ljusstakar men även prydnadssaker i modern design och färgsättning. Butiken saluför också industritillverkade glas- och kristallvaror från fabriken i Livani.

Den som älskar linne kan till facila priser komma över dukar, handdukar och servetter och till och med vackra stickade jumprar, kofter och västar från en textiltateljé i Riga. Naturligtvis saknas inte heller de för Lettland typiska färggranna, mönstrade yllevantarna - handstickade givetvis.

Butiken är öppen lördagar och söndagar kl 11-15. Adressen är Ynglingagatan 3, Stockholm (nära Sveaplan).

Maija Grinbergs

Språkkurs i lettiska i Riga 15 juli - 11 augusti

Institutet för komparativ lingvistik vid Lettlands Universitet i Riga ordnar även i år lettiska språkkurser för nybörjare och för dem som har förkunskaper. Kurserna omfattar även litteratur, konst, lettiska folktraditioner, historia och politik. All undervisning sker på engelska i grupper om max 12 deltagare. Inkvartering i delad studentlägenhet eller lägenhet på stan allt efter deltagarnas önskemål. Lärarna ordnar också gemensamma utflykter, besök på museer och konserter på kvällarna. Man kan välja mellan flera alternativ. Dem som väljer en månads kurs, inkvartering och utflykter får betala 850 USD. Man kan gå kursen i bara två veckor och betalar då halva priset. Kan du ordna inkvartering själv blir kostnaden 450 USD för en månadskurs. Anmälningssblanketter med information om de olika alternativen kan fås från Maija Grinbergs, adress nedan.

Internationella sommarskolan i Valmiera 10-31 juli

Lettlands universitet arrangerar kurser i lettiska, lettisk kultur och lettisk natur och naturvård i Valmiera 10-31 juli. Under vistelsen får du också vara med om många utflykter till natursköna platser, träffa populära lettiska kändisar och göra en tvådagars rundtur i Latgale. Priset är 360 Ls med helpension. Inkvartering sker i dubbelrum på hotell.

Anmälningssblankett kan fås av *Maija Grinbergs, Sverkersgatan 8, 126 51 HÄGERSTEN, tel 08/645 85 14.*

ZIEMELMEITA

Ziemelmeita. Calender-almanac
1996. Ed. Janis Gedrovics. Brailinform
Publishers, Riga, 1995, 376 pp., ill., in
Latvian.

Ziemelmeita. Gadagrāmata 1996. Sastādītājs Jānis
Gedrovics. Apgāds "Brailinform", Rīga, 1995. 376 lpp.

The calender has been published for the first
time in December 1995 and then will be
published regularly every year with one-two
generall themes. For ZIEMELMEITA-1996 they
are *Culture and Education*, for 1997 - *Nature
protection and Environment*, for 1998 -
Autonom territories in the Nordic countries.

The calender (almanac) ZIEMELMEITA* is the first illustrated calender in
Latvian for developing and broadening political, economical and cultural
relations among Latvia and Nordic countries. Its basic objectives are as
follows:

1. To promote integration of Latvia into Europe, to favour political co-
operation between Latvia and Nordic Council of Ministers in the context of
Baltic Assembly.
2. To show the co-operation of enterprises and privat persons of Latvia with
their partners in the Nordic countries, to tell about joint ventures in Latvia.
3. To inform the inhabitants of Latvia about political news in the Nordic
countries of importance of the Baltic states, about culture, art, literature,
education as well as problems of religion in the Nordic countries and
societies.
4. To publish translations of literary works from the Nordic countries and
teaching aids which may help to learn the Nordic languages better.
5. To publish the information of the Nordic Information Office (Riga).
6. To give a possibility for Latvians who live or work in the Nordic
countries to take part in socio-political and cultural processes in Latvia.
7. To tell about those cultural and and economical individuals with Latvian
background who have continued their work in a post-war period in the
Nordic countries.

* *Ziemelmeita (Doughter from Norden) - a poetical character in
Latvian literature*

If you will order (only International Money orders or cash!) please
write to: Janis Taube

Stationsgatan 35A, 775 50 Krylbo
(phone: 0226-10581)

or:

a/k 172, Riga-50, LV-1050, Latvia
Editor Janis Gedrovics, Dr. chem.